

ZADNJA BITKA JOSIPA BROZA ZVANOG TITO (1)

Zagorski kalfa i lička čobanica

Poslije osvajanja vlasti 1945. Broz je bio prisiljen boriti se za vlast. Godine 1948. protiv Staljina, 1956. Đilasa, 1966. Rankovića, a i 1971. bila je ugrožena njegova vlast. Zadnja i najdugotrajnija njegova bitka bila je protiv vlastite žene Jovanke. Nakon smrti Davorjanke, ratne priležnice i sekretarice koja je umrla 1946. i koju je zakopao u parku na Dedinju gdje i svog omiljenog konja, Broz je bio seksualno nezbrinut. Njegovi najbliži suradnici koji su ga poznavali, smatrali su svojom partijskom zadaćom druga Starog seksualno „obezbediti“. A možda je to i on sam zatražio. Priča se da je Ranković uz pomoć Krajačića tražio drugaricu koja bi imala fizičke uvjete i partijski pedigree i bila dosta dobitna za odgovornu zaduču. U stilu nekadašnjih hrvatskih slugu ili modernih makroa započeli su potražuju djevojke koja bi i po seksualnoj i partijskoj liniji zadovoljavala - piše Vladimir Mrkoci

Navodno na preporuku pukovnika, ličkog Srbina Đoke Jovančića, odabrana je Jovanka Budislavljević, lička Srpskinja, seljačka djevojka koja je u partizanima završila sanitetski tečaj i dotjerala do sanitetske narednice. Vjerojatno nakon ocjene Broza, doveli su je na dvor za nadzornika hrane i podučili je o njezinim partijskim obvezama, koje je ona prihvatala kao svjestan član Partije. Izbor se pokazao vrlo dobar. Broz je bio zadovoljan njezinim kvalitetama i narednicu saniteta ubrzo je postala osobna tajnica predsjednika države Broza. I zamjenila Davorjanku u svim njezinim dužnostima. Ova zamjena je s vremenom postala javna tajna na dvoru i počela prodirati u širu javnost. Jovankine sposobnosti su uistinu bile značajne kada je u vrlo kratkom roku od narednice postala majorica.

Uspon Jovanke Broz, rođene Budislavljević

Nakon 5 godina romanse Broz je odlučio vezu učiniti legalnom. Godine 1951. u jednoj vili na Dunavu kraj Iluka, izvršena je službena registracija braka, mladoženja će užeti 38 godina mlađu ženu. Svaka nova žena sve mu je mlađa. Registracija je obavljena bez javnosti, jedan od kumova bio je Ranković, što je bilo i logično. Usprkos razlici u godinama (60:22), ali i hijerarhiji - narednik - maršal, postojala je među njima jedna dubla unutarnja veza, klasno porijeklo, zagorski kalfa i

lička čobanica, koje ih je zbljavalо. Da bi stekla manire i ponašanje koje je zahtijevao status prve dame jedne komunističke kraljevine, Jovanka je poslana u inozemstvo. U jednoj ambasadi Jovanka je učila manire diplomatskog bontona. Nekada su kćeri buržuja u tu svrhu odlazile u inozemne intername. Buržoazija, makar i crvena držala je tradiciju. Tako je Jovanka uz kurs iz saniteta koji je svladala u ličkim šumama, u inozemstvu svladala i kratki kurs buržujskog bontona.

Promjena statusa dovela je do promjene ponašanja i interesa. Do sada se bavila pitanjima dvora, nadzirala pripremanje hrane i tražila kod personala crne nokte. Otpuštala osoblje. Sada se počela baviti politikom, počela je s personalnim pitanjima, utjecala na postavljanje političkih funkcionera, ambasadora, ministara, generala, zanimala su je i druga politička pitanja. Ali ne samo unutarnjem nego i vanjskom planu. Sudjeluje na važnim sastancima i utječe na odluke. Sjedi desno od Broza i političari se često njoj obraćaju svjesni njezina utjecaja. Navodno je Savka predlagala da Jovanka postane delegat Hrvatske u Predsjedništvu Federacije (Krivokapić, *Beskonačni Tito*, 373). Sve uz puno pomoći Broza postala je važan politički faktor. 1971 sudjelovala je u Karadordevu u obračunu s Hrvatskom. Broz je u svemu podupire i hrabri, izjavljuje kako u bračnoj sobi raspravljuju o važnim političkim temama, samoupravljanju i nesvrstanosti. Političari su svjesni toga i nastoje preko nje utjecati na Brozu.

Jovanka maltretira Tita

Ova političko-bračno-seksualno-politička idila trajala je gotovo dvadeset godina i kroz cijelo vrijeme Jovankin utjecaj je rastao. Ali 70-tih godina se nešto dogodilo što je pomutilo ovu bračno-političku alijansu. Nad Dedinjem su se navukli oblaci. Broz se počinje žaliti drugovima na stupnjeve Jovanke. Veselin Duranović piše: "Negdje 69 ili 70 god. Velja Vlahović mi je ispričao - pa da i vas kao crnogorsko vodstvo obavijesti - da se Tito žalio njemu i još nekim drugovima, da mi je sve teže s Jovankom, da ga Jovanka maltretira. Tada sam prvi puta čuo da odnosi između Jovanke i Tita ne valjaju. Poslije je odnos bivao sve gori." (Krivokapić, 365). Odnos postaje sve gori. Broz se sve češće žali i 1972. kritizira Jovanku pred „drugovima“. Žali se Vrhunecu, osobnom tajniku: „Dajte da nešto doručkujem, jer kod kuće je Jovanka iz frizidera sklonila svu hranu, nije dozvolila da mi se servira doručak“ (Kr., 373). Međutim, Jovankin utjecaj ostao je velik, iste godine na Jovankin zahvat potpukovnik Popović, osobni adutant Broza, bio je izbačen iz delegacije za Moskvu jer je Jovanka ujetovala svoj odlazak u Moskvu njegovim izbacivanjem. Broz je poslušao i žrtvovao Popovića. Bilić, predsjednik CKH dao je najinformativniji prikaz odnosa bra-

čnog para Broz...“ Prema Titu ponašala se teško, često nepodnošljivo. Tito se često žalio na Jovankino ponašanje. Zbog svada s Jovankom Tito je znao noću da napusti kuću i da oda spava u pomoćnoj kući „cvjećari“. A jednom Tita su našli noću u pidam, na ulici na trotoaru pred kućom... Bilo je više razgovora od nas iz rukovodstva, na Titov traženje, sa Jovankom o tome... Ja sam imao s Jovankom jedan bezuspješan razgovor... Da li je kod Jovanke bilo i kakvih ambicija političkih o čemu se govorilo ne mogu da tvrdim... (Kr 352).

Drugovi su zabrinuti

Možda se čini čudno što taj masovni ubojica, koji je likvidirao tolike svoje suparnike od Čopića i Gorkića do -ilasa i Rankovića, nije u stanju izaći na kraj s vlastitom ženom, već poziva u pomoć „drugove“, žali se njima i traži njihovu pomoći i zaštitu. Međutim, to je njegova taktika, on je podmukao i on uvijek traži da drugi rješavaju njegove probleme, pa čak i bračne probleme. Nište ne veli što je uzrok sukoba i zašto ga „maltretira“, jesu li su sukobi zbog unutarnje ili vanjske politike, ili zbog personalnih problema? Je li to zbog razilaženja u politici samoupravljanja ili nesvrstanosti? Umjesto toga neodređene optužbe, da ga želi „odvojiti od drugova“, ili insinuacije iz kojih bi se moglo zaključiti da želi vlast. Sukobi su postajali sve češći i žešći, dolaze na granicu fizičkog obračuna. Broz bježi noću iz bračne sobe, u papučama sklanja se u kupaonicu.

Klimaks se odigrao u Igalu 1973. godine. Broz je otisao na liječenje. U Igalu je bio njegov osobni sanatorij, dok su „Brioni“ bili ljetne rezidencije. Otišao je bez Jovanke da se „u miru liječi od išijasa masažom“. Međutim ubrzo za njim je došla Jovanka i došlo je do otvorenog sukoba i skandala. Broz se ponovno „potužio drugovima“ i oni su se preplašili za njegov život. Zato drugovi S. Dolanc i P. Stambolić, da sačuvaju dragocjeni život Broza i da bi mogao u miru nastaviti „lečenje i vođenje državnih poslova“, odvode priviljno Jovanku u Beograd. Nakon toga

se Broz obratio i drugovima „lekari-ma“: „Broz zatraži pomoći od drugova s motivacijom da Jovanka otežava lečenje i vršenje državničkih i političkih poslova. Zapravo da negativno utječe na njegovo zdravstveno stanje. Tražio od nas lekara da damo svoje mišljenje o njenom psihičkom stanju.“ (Matunović: *Enigma Tito*, 5).

„Lekari“ kažu:

Jovanka je paranoidna ličnost

Naložio je Šokorcu, načelniku svog kabinta, da osnuje liječničku komisiju koja će ispitati Jovankino zdravstveno stanje. Komisija nije ispitala Jovanku ali je na temelju mišljenja liječnika načinjen izvještaj o Jovankinu zdravstvenom stanju, koji su potpisali svi Brozovi osobni liječnici. „U izvještaju je navedeno da je drugarica Jovanka paranoidna ličnost, koja ima ideje o proganjanju i proganja druge, da se služi insinuacijama, zloupotrebo istine i u cilju ostvarivanja svojih namera, da takvim postupcima uznenimira predsednika i otežava njegov rad i lečenje“ (Mat.5). Izvještaj su potpisali svi „lekari“ koji su liječili Broza. Ovo je praksa iz SS-a gdje su liječnici književnike i ljudi koji su kritizirali vlast zavarali u psihijatrijske klinike i liječili šokovima i injekcijama. I to napredno dostignuće sovjetske medicine, novu medicinsku specijalizaciju: političku medicinu, prihvatali su komunistički „lekari“ u Jugoslaviji i dokazali da su u toku najnovijih medicinskih dostignuća komunističke medicine. Ali i komunistički „lekarski“ kodeksa. „Pretsednik se složio s ovim našim izveštajem i odobrio iznošenje na Prezidiju“ (Mat.5).

Nakon što je imao stručnu liječničku dijagnozu o Jovankinu paranoidnosti Jovanke, Broz je 22. XII. 1973. naredio da se osnuje komisija za ispitivanje slučaja drugarice Broz. Osnovana je državno partijska komisija za ispitivanje slučaja Jovanke Broz. Predsjednik je bio Rato Dugonjić, potpredsjednik T. Kurtović i članovi S. Doronjski, Fadiil Hodža, generali Šumonja, Šarac, Kukoč i dr.

Nastavlja se

 Vladimir MRKOĆI

ZADNJA BITKA JOSIPA BROZA ZVANOG TITO (2)

Brozov prijezir prema ljudima i ustanovama

U samo devet mjeseci Jovanka se pretvorila od paranoika i državnog neprijatelja u narodnog heroja. Nakon što se kompenziralo liječničku dijagnozu smjenom liječnika željelo se odlikovanjem kompenzirati i odluku o političkoj štetnosti Jovanke - piše Vladimir Mrkoci

Komisija Predsjedništva SFRJ koja proučavala slučaj Jovanke Broz načinila je zapisnik (7. ožujka 1974.): a) Tito je postao Jovankino oruđe i ona na taj način polako osvajala vlast u vrhu države. b) Jovanka se od 1958. intenzivno „angažovala na spoljnim poslovima“. c) Jovanka je otpustila sto službenika i članova posluge u rezidenciji u Beogradu i oko 1.000 ljudi iz rezidencija „na Brijnjima, u Kardardevu, Dobanovicima, na Brdu kod Kranja...“. d) Jovanka je „od 1964 do 1968 učestovala u svim zvaničnim razgovorima predsjednika Republike.“ e) Rato Dugonjić (posle razgovora sa Jovankom Broz): „Ako bi još jedan ovakav razgovor imao ja bi poludeo... f) Edvard Kardelj: „To je bolestan čovjek. Trebalо bi razgovarati o njenoj izolaciji, (Krivokapić, 366-7). Optužbe su absurdne, ako se „angažovala u spoljnim poslovima“ i „sudjelovala u razgovorima“ to je činila uz odobrenje pa i poziv Broza. Pa zar nisu u bračnoj sobi diskutirali o političkim problemima? A otpuštanje posluge samo je pokazatelj besmislenu rasipnost „kuće“ i za to je trebala biti nagrađena. A u optužbama ništa se ne govori o „ometanju liječenja“ i „sprečavanju vodenja državnih poslova“.

Sekretarica Jovanka i situacija u kući
I zaključak je jednako besmislen i nelogičan: „Oba Predsjedništva nakon duže diskusije izjašnjavanjem svakog člana Predsjedništva protiv postupaka drugarice Jovanke usvojile su izvještaj i mjeru kojima bi se situacija u kući popravila a to je: Uvođenje funkcije sekretara i povećanje broja pomoćnog osoblja, jer je drugarica Jovanka do sada vršila ulogu sekretara“ (Krivokapić, 353). Jedina mjeru je smjenjivanje Jovanke kao sekretarice. Ali zašto je to moralno „Predsjedništvo“, Broz je sam postavio sekre-

taricu pa ju je mogao i smijeniti? Zar je dužnost Predsjedništva države da se bavi „situacijom u kući“ i o poslugi Brozove „kuće“? Ovo je još jedan primjer manipulacije vrhovnim organima vlasti i njihovim ponizavanjem. To je i stara Brozova taktika da sve prijave poslove drugi obavljaju za njega i sve njegove želje postaju interesi partije i vlasti. Liječnička komisija proglašila je Jovanku paranoičnom a Predsjedništvo države ju je smijenilo. Broz je odigrao ulogu Pilata.

Pomirba započaćena glavama liječnika

Ubrzo poslije ove osude došlo je do pomirenja, upostavljeni u odnosi i zaboravljene dijagnoze i osude. Jovanka je, međutim, saznala za liječnički zapisnik i dijagnozu. I tražila je osvetu. Svi liječnici komisije koja je donijela dijagnozu su otpušteni, kako su to bili uglavnom liječnici s VMA, Jovanka je odredila da se više ne primaju liječnici sa VMA, tvrdila je da su liječnici s VMA „nesposobni poslušnici, sirotinja koja je primala vojne stipendije“. Tražila je da novi liječnici ne budu iz VMA. Došli su novi liječnici među njima tri iz Zagreba. Došao je i dr. Matunović, pisac knjige *Enigma Tito*. Iako je s VMA, on je primljen jer je prema vlastitim riječima „imao zapadni slif“, radio je neko vrijeme u Sloveniji, a „otac mu je bio kraljev i Titov oficir“.

Smijenjen je bio i Škorac, šef Brozova kabinet koga je po Brozovu nalogu osnovao liječničku komisiju. A otišli su još neki koji su bili protiv Jovanke, (Ljubičić, Mišković). Pomirba je bila započaćena glavama liječnika; Broz je poput biblijskog Heroda, dao Jovanki glave liječnika. Kakav je to ples otplesala Jovanka - Saloma.

To je opet bio Broz u punom svom sjaju, odrekao se ljudi koji su mu služili, koji su izvršavali njegove naredbe. Odbacio ih je bez zahvalnosti, bez obzira. Opet se pokazao stari enkavedeovac, koji bez skrupula uništava ljude, koji prezire ljude i gleda u njima samo sredstvo svog uspjeha. Nema niti obzira, niti zahvalnosti, niti prijateljstva. S ljudima se služi kao s higijenskim papirom. Ali ne samo s ljudima već i s institucijama.

Poslje liječnika tuširano je i Predsjedništvo

Odnosi su se popravili, i da bi se ispravi-

le nepravde koje su nanesene Jovanki donesena je odluka da se Jovanka odlikuje najvišim ordenom i odlikovanje joj je trebalo biti predano kao novogodišnji dar na dočeku Nove godine 1975. u Zagrebu. Ovo je bila negacija odluke Predsjedništva, najvišeg tijela države, koje je Jovanku jer Brozovoj želji proglašio državnim neprijateljem. Usprkos liječničkoj dijagnozi o paranoji i osude Predsjedništva da je željela usurpirati vlast i umjesto psihijatrijske klinike ili kazne - odlikovanje. U samo devet mjeseci Jovanka se pretvorila od paranoika i državnog neprijatelja u narodnog heroja. Nakon što se kompenziralo liječničku dijagnozu smjenom liječnika željelo se odlikovanjem kompenzirati i odluku o političkoj štetnosti Jovanke. To je značilo negaciju ne samo liječničke dijagnoze nego i osude najvišeg državnog tijela. To je još jedan drastičan primjer Brozove bahatosti (koji po redu?). Broz na isti način postupa i s najvišim državnim institucijama kao i pojedincima. Jednako ih prezire, i institucije kao i pojedince. Međutim najtragičnije je što nitko nije protestirao. U svoj top političkoj eliti nije se našao pojedinc koji bi se osjetio uvrijeđenim i poniženim zbog tako bezobraznog manipuliranja osobama i institucijama. Jedina koja je u toj ponižavajućoj igri sačuvala ponos bila je Jovanka; odbrila je odlikovanje. „Ja sam dugo vremena gažena, ponižavana, odlikovanjem žele da me potkupe,“ (Mat.). I tako još više naglasila svu sramotnu ulogu vladajuće elite.

Rastanak od stola i postelje

Usprkos formalnom pomirenju sukob i dalje traje i postaje sve žešći i očigledniji. U travnju 1975., Broz se preselio iz službene rezidencije u Užičkoj 16 u Beli dvor. Nakon svih noćnih bjegova iz bračne sobe „na asfalt“ ili u „cvjećaru“ ovo je definitivni rastanak, to je rastava od stola i postelje. O tom važnom političkom činu nije službeno izdana nikakva obavijest. Rastavom su svi negativni utjecaji Jovanke sprječeni, i ometanje liječenja i sprječavanje vodenja državnih poslova uklonjeni. Ipak i nadalje traje sukob. Podmukla borba na dvoru se nastavlja. Nastavljaju se optužbe klevete i spletke. To neprijateljstvo bez formalnih razloga pretvara se u kriminalističku dramu, dramu koja ne zna svoj uzrok.

Darjanka masira Broza, a Jovanka Darjanu

U ljetu 1976. bilo je zasjedanje nesvrstanih u Colombo. Broz s delegacijom je *Galebom* najprije otplovio u posjet Arapskim emiratima. *Galeb* je otplovio u Colombo, a Broz sa delegacijom je nakon posjeta došao zrakoplovom. Već u njemu su se pojavili prvi znaci oluje. Jovanka je vidjela da je u delegaciji i maserka Darjana, bjesno je komentirala: „Što će ova osoba ovde? Da li Tito ide da rešava probleme nesvrstanih pokreta ili da se masira“. Delegacija je bila smještena na 18. katu hotela *Internacional*, jer u Colombo nije bilo dovoljno dobre vile za smještaj. I taj nepriskladan smještaj bio je uzrok raspletu drame. U pola noći osojni liječnik dr. Matunović pozvan je

Brozu u apartman: „U dnevnoj sobi zatekao sam zaplakanu Jovanku. Ušao sam u spavaću sobu i zatekao Broza zajapurenog li. Pitao sam ga što se desilo i koje su mu tegobe. Rekao je da je drugarica Jovanka sa pogrdnim rečima izbacila fizioterapeutkinju Darjanu. Rekla je da neće dozvoliti da maserka prekoraci prag njene sobe i da će napraviti skandal“.

Jovanka je u noći nenadano ušla u sobu i našla Broza i maserku *in flagranti*. Liječnik ga je pregledao i ustanovio ubrzani puls i poviseni tlak, posljedicu jakog uzbuđenja, „da sam mu tablete za umirevanje i preporučio mirovanje. Na izlasku mi je rekao: Vidite doktore što mi ona priređuje, kako ja mogu da budem koncentrisan i da uspešno obavim poslove koji se od mene očekuju. Ona je čak htela da se fizički obraća s Darjanom, ja sam morao da se postavim između njih da bi zaštitio Darjanu.“

Što je, zapravo, masaža?

To je bio konačno rasplet te misteriozne drame bez uzroka, objašnjenje na koji način Jovanka ometa liječenje Broza i sprječava ga u uspješnom obavljanju državnih poslova. Pred vratima je doktora dočekala Jovanka i potužila mu se: „Zamislite druže doktore, on me ošamario. Nije to običan šamar. U tom šamaru bila je sva njegova mržnja i jed. Zamislite da on meni opali šamar zbog maserke koja nije dostojna ni da mi ime spomen... da čovek svoju suprugu ošamari zbog jedne protuve (Mat. 19). Drugo jutro došlo je do presejenja na *Galeb*. Tamo je bilo više prostora, moglo se bolje smjestiti mašnju stol i masažu bolje osigurati od Jovankina upada. Noćno „ometanje liječenja“ imalo je posljedica za organizam predsjednika! Ujutro ponovno je zatražio liječničku pomoć. Došla su dva liječnika, izvršili pregled i pronašli „učestalne ventrikularne ekstrasistole“. Odredili su terapiju i odmor. Na drugom komisijском pregledu utvrđeno je dobro opće stanje, ekstra sistole su isčezele. Međutim niti jedan liječnik nije pregledao Jovanku niti utvrdio što je s njezinim ventrikularnim ekstrastolama. Jovankin napad i prekid masaže ipak nisu imali težih posljedica za predsjednikovo zdravlje niti na vršenje državnih poslova. Na konferenciji nesvrstanih predsjednik je održao govor pozdravljen pljeskom. Na koncu je primio odlikovanje za svoje zasluge u radu pokreta nesvrstanih. Bračni odnosi opet su uspostavljeni. Broz je oprostio Jovanki uzbudivanje njegovih ekstra sistola i ona je bila domaćica na svečanom primanjtu. Nakon svega toga bračni par raspravlja u prisutnosti liječnika o masaži. Jovanka je optočena zbog masaže, tvrdi da će škoditi Brozu. A Broz se bori za masažu. Liječnik salomonski presudjuje: „Ja smatram da masaža neće smetati već će ga relaksirati. Jedino smatram da večeras ne bi trebala dulje da traje.“ I zatim dodaje: „Poslje ovoga u Titovom pogledu bilo je zahvalnosti a u Jovankinom hladnoće i odbojnosti“ (Mat. 107). I svima je jasno što se podrazumijeva pod pojmom masaže.

Nastavlja se

Vladimir MRKOĆI

ZADNJA BITKA JOSIPA BROZA ZVANOG TITO (3)

Brozova potpuna destrukcija morala

Zahvaljujući slučaju što u Colombu nije bilo prikladne vile za Broza, tisuću kilometara od zemlje došlo je do raspleta slučaja, otkriven je pravi uzrok sukoba Jovanke i Broza. Otkrilo se da uzrok sukoba nisu bila razilaženja u pitanju nesvrstnosti ili samoupravljanja niti Jovankine ambicije na vlast. I da zbog tih pitanja Broz nije noć u papučama bježao „na asfalt” ili u „cvjećaru”. Postalo je jasno da je pod „ometanjem liječenja” mislio na sprječavanje masaže. Ali i ne masaže, već uklanjanje maserke, plavokose Darjane. Vještina te 50 godina mlade maserke imala je čarobnu moć i davala snagu ostareljom vodi za uspješno vođenje poslova. Praktički u rukama maserke ležala je sudbina načije i države, Partije i svih republika i pokrajina - piše Vladimir Mrkoci

Zapravo i početak sukoba i borba započinje dolaskom sestara Grbić, mlađe Darjane i starije Radanke. Jesu li su one masažu obavljale naizmjenično ili je to dvojstvo bilo samo maska „istorija Saveza komunista Jugoslavije” još nije ustanovala. Sigurno je samo da je mlađa Darjana igrala glavnu ulogu. Potpuno je razumljivo zašto Broz nije želio zamijeniti maserku maserom, unatoč Jovankinu zahtjevu.

Diktator srušenih hlača

Način na koji su sestre došle na to mjesto kao i razlog, vjerojatno su isti zbog kojega je prije njih došla i Jovanka. Vjerojatno ih je nabavio isti servis koji je „regrutovao” i Jovanku. Možda su primjetili stanovito zasićenje kod vode, možda su podmetnute, a možda na zahtjev samoga velikog vode. Koliko je njihova usluga smatrana bitnom i značajnom za državu u cijelini svjedoči i to da su obje dobile dvosobne vojne stanove, iako su bile stambeno zbrinute. I tako se politička borba za vlast, opasna politička urota pretvara u najbanalniji bračni trokut. Iza navodne borbe za vlast skriva se bračna nevjera. Politička drama pretvara se u banalni vodnjil u kojem žena zateće muža s ljubavnicom. Likovi su klasični. Ostajeli muž razvratnik, mlađa ljubavница i prevarena bijesna žena. Ali mizanscena je originalna. Predsjednik države, diktator sa srušenim hlačama, 50 godina mlađa maserka, međunarodna konferencija nesvrstanih, 18. kat otmjenog hotela. A najoriginalnija je poenta; muž kavalir da bi obranio ljubavnicu, čuška ženu goropadnicu.

Masaže su sve duže trajale

Noćni performans u Colombu potpuno je razotkrio prave uzroke sukoba. Sada je svima u vrhu bilo sve jasno. To je bila repriza Igala, oni koji su poslije Igala sumnjali, sada su mogli biti sigurni. „Svi su sumnjali da osim profesionalne postoji među njima i neka druga veza. Dok su odnosi Tita i Jovanke bili sive hladniji, između maserke i Tita bili su sve prisniji i masaže su sve duže trajale” (Kr. 360).

Otkrilo se da uzrok sukobu nije bilo razilaženje u nesvrstavanju ili samoupravljanju, a niti su to bile Jovankine političke ambicije. I da zbog tih pitanja nije Broz noć bježao u papučama „na asfalt” ili u „cvjećarnik”. Bilo je jasno na što se odnosilo „ometanje lečenja” i što je zapravo bila „masaže”. Noć u Colombu pokazala je koliko je Brozova igra bila ne samo podmukla već i ponizavajuća i sramotna. Pretvorio je najvišu državnu vlast u sredstvo rješavanja svojih bračnih problema, postala je sredstvo obrane njegovih seksualnih devijacija, njegov libido je postao nadzakonskom kategorijom. Noćni performans u Colombu je najuvjerljivije pokazao svu glupost i perfidnost svih ocjena i osuda.

Nakon puta u Rusiju i formalno je Darjani priznat status madame Pompadour, a time je i službeno priznat Brozov apsolutizam

Međutim, sve te činjenice nisu uopće utjecale na promjenu mišljenja i držanje vladajuće elite. Svi su se oni ponosili kao da se nije ništa dogodilo i ponavljali su stare fraze. Nitko se nije usudio konstatirati istinu i nazvati stvari pravim imenom. Svi su znali istinu i suvremenjem govorili laži.

I Đoko je penzionisan

U svjetlu ove činjenice ovaj vodvilj - ova komedija apsurda, dobiva novu dimenziju i pretvaraju se u tragediju: Ako muž tuži ženu najvišoj državnoj vlasti da mu sprječava imati ljubavnicu - to je komedija apsurda. Ali kad najviša državna vlast sudi ženu i štiti muža starog erotomana, onda apsurd postaje pravilo. A kad apsurd postaje pravilo komedija se pretvara u tragediju.

Podmukla borba se nastavlja. Kao na nekom orijentalnom despotskom dvoru stvaraju se spletke i klevete. Jovanka se uporno bori i traži saveznike, borba pomalo dobiva i politički karakter, iako nije krug srpskih šovinista, glavni saveznik joj je Đoko Jovanić, koji je i bio glavni posrednik u njezinu podvodenju Brozu. Jovanka doživljjava sudbinu Herte, ali za razliku od nje ona se ogorčeno bori. Pokušava koristiti i sentiment i 1977. izdaje knjigu - album „Naši dani” u kojoj je umjetnički fotograf Eterović, sabrav idiličke prizore iz života Brozovih.

S druge strane Jovanku se optužuje

zbog špijunaze i urote. Tvrdi se da je bila trostruka špijunka. Čak je optužujući i da ima ljubavnike. KOS nudi čak tri svjedoka koji će se zakleti. Navodni ljubavnik i urotnik je Jovanić, i on je 1977. umirovljen („penzionisan”). Na sjednicama državnih tijela se gotovo redovito raspravlja o problemu zaštite Broza od Jovanke.

Darjana iznad unutarnje i vanjske politike

Put u Rusiju i Kinu, određen za sredinu 1977. ponovno je izazvao sukob. Diplomatskim protokolom je predviđeno da na put ide i Jovanka. Međutim, Jovanka je kao uvjet tražila da ne ide maserka Darjana. Ponovno je izbio otvoreni sukob. Ponovno su intervenirali drugovi. Sukob tako žestok da ga više nisu niti trudili prikriti. Dolanc svjedoči o jednoj svadi za ručkom u njegovoj nazočnosti. Jovanka je Broznu nazivala „starkelja”, „izlapela budala”, „bludnik” a Broz Jovanku: „bestidimica”, „lička bukva”, „paranoid”, „lažljivica”. Dolanc priča da je on morao nekoliko puta intervenirati da ne dode do fizičkog obračuna. Sam rječnik pokazuje uzrok svade, termini nisu političke naravi, ali i razina onih koji se svadaju. Jovanka, svjesna obvezu diplomatskog protokola uporno uvjetuje svoj odlazak neodlaskom „odvratne kurvetine” Darjane.

Broz se nije dao ucijeniti, odrekao se Jovanke i izabrao Darjanu, umjesto vlastite žene izabrao je „kurvetinu”. To je bilo javno priznanje i manifestacija definitivnog raskida. Ali time je i taj dogadjaj prešao granice unutarnje politike. Već je kršenjem diplomatskog protokola dobio i vanjskopolitičko značenje.

Brozov apsolutizam

Još jednom je Broz manifestirao svoju bahatost, pokazao je prijezir ne samo

prema državnim tijelima, već i prema međunarodnom protokolu. Uдовљavanje vlastitih nagona bilo je važnije ne samo od unutarano-političkih već i od vanjskopolitičkih regula. Nije bio spremjan se odreći „masaže”, niti dva-desetak dana koliko je taj put trajao. Svoj libido je smatrao važnijim od diplomatskog protokola. U svakoj državi, bez razlike, takvo ponašanje bilo bi nezamislivo. Clintonova afera je izazvala neviđeni skandal i gotovo ga koštala karijere. Nezamislivo je da bi Clinton otišao na put u pratnji „maserke” Monike.

Nitko od političke vrhuške nije se usudio protestirati, iako su međusobno nazivali Darjanu madam Pompadur, niti se nije osjećao ponižen i osramoćen. To je bila potpuna destrukcija morale.

Za boravku u Rusiji zbio se još jedan događaj koji ilustrira atmosferu na dvoru. Iz Moskve je dio delegacije otišao na višednevni izlet na Bajkal. Drugog jutra maserka Darjana priopćila je kako je Broz depresivan jer mu fali pudlica Bil i zatražila je da se pošalje avion u Moskvu po Bila. Delegacija se sastala i najozbiljnije raspravila problem i bila je spremna poslati zrakoplov po pudlicu depresivnom Brozu. Međutim, kad se doznao da bi pudlicu trebala dopremeti Radojka, sestra Darjanina, posumnjali su da je to Darjana izmisliла kako bi dovela sestruru i odustala su od plana. I tako pudica Bil nije vidjela Bajkal. A Brozu je „depresiju” masažom liječila samo Darjana.

Nakon puta u Rusiju i formalno je Darjani priznat status madame Pompadour, a time je i službeno priznat Brozov apsolutizam. Njegov libido bio je iznad zakona, Broz je postao „drugunec”.

ZADNJA BITKA JOSIPA BROZA ZVANOG TITO (4)

Egoizam je bio osnovni motiv Brozova djelovanja

Zadnja bitka Broza zvanog Tito pokazala je više nego sve ostale, pravi karakter Broza i smisao njegove borbe, kao i sliku vladajuće kaste koja ga je okruživala. Ona je bila borba za slobodu seksualnog nagona, jednog od bitnih elemenata egoizma

Dogodio se još jedan incident koji potvrđuje da je Broz postao „bog sunce“ čiji je libido bio iznad zakona. Matunović priča kako je u prosincu 1978. u Igalu u Plavom salonu razgovarao s Darjanom i ona mu je pričala: „Ja Tita mnogo volim. Volim ga ludački. Njegovo govno sa slašću bi pojela. On to zna. On to oseća, ja to pred njim ne krijem. I vi ste mogli da zapazite da on prema meni nije ravnodušan. Čak je vrlo pažljiv, osećajan, iskren, neposredan. Sve što ga tiši i sve što mu smeta on meni otvoreno kaže. Izmedu nas nema tajni. Nitko ga tako dobro ne pozna kao ja. Poznajem svaku njegovu boru, svaku njegovu dlaku, svaki mlađež, svaku bradavicu. Znam ga kad se ne oseća dobro i kada vama neće da kaže. Na moje inzistiranje on meni ipak kaže.“ Nakon toga je zatražila da bude postavljena uz člana lječničkog „konzi-

lijuma“. „Ja sam o tome razgovarala s Titom i on se nije protivio...“ (Mat.338).

Nova žrtva borbe za apsolutnu vlast
Matunović se zaprepastio, odgovorio je da nije normalna, da ne može jedna fizioterapeutinja-maserka biti član konzilija predsjednika države „pa makar mu bila i ljubavničica“ i zaprijetio joj da će se pozabaviti njezinim psihičkim stanjem: „moja je dužnost da vas pošaljem na psihijatrijski pregled“. Na to je „ona kriknula i pala u histerički trans... pravila bescijljne pokrete rukama..., plakala i vikala. Ja nisam luda vi hoćete da od mene da napravite psihičkog bolesnika. Vi mene mrzite. Vi ste ljubomorni što ja volim Tita i što Tito voli mene“. Vrata su se otvorila i Tito ušao u sobu „prostreljio je očima „doktora“, uzeo za ruku Darjanu i odveo je u sobu“. Ponovila se scena vodvjila iz Colombia. Broz ponovno štit Darjanu. To je bio kraj ovog Crnoogorca sa „zapadnim šlifom“.

Drugo jutro je prestao biti osobni Brozov liječnik. Matunović je završio kao i skupina liječnika prije njega. Kao i oni bio je žrtva borbe za apsolutnu vlast. Dovela ga je jedna žena i otjerala druga, kao na nekom orijentalnom dvoru.

41 rezidencija proletera Tita

Taj incident je još jedno službeno priz-

nanje novog statusa maserke Darjane. S 87 godina Broz započinje novu ljubavnu aferu sa 60 godina mlađom ljubavnicom. Već sam taj čin, jedinstven u povijesti, pokazuje da je zaslужio i treći naziv heroja.

Kao simbol novog početka Broz počinje i gradnju nove vile na Dedinju, pored Užice 16 i Belog dvora, to je bila treća rezidencija, kompleks na 9.000 hektara. Vjerojatno je želio novi prostor koji bi označavao novi početak, i ne bi ga sjećao na sve neugodne situacije u prošlosti. Vila je bila ovalnog oblika, imala je stambeni prostor od 4000 četvornih metara. Golemi podrum i veliku ovalnu dvoranu, vjerojatno za masažni stol...

Za Broza je ideologija bila sredstvo osvajanja vlasti, a vlast sredstvo ostvarivanja osobnih nagona. Broz nije služio ideologiji već se služio ideologijom

Bila je to 41 rezidencija proletera Broza. Toliko dvoraca nisu imali niti Habsburgovci. Dana 8. ožujka 1979. na Brijuniima je bila prezentacija makete i Broz je dao stručne savjete i primjedbe. Useljenje je predviđeno za 22. prosinca, na dan osnivanja proleterskih brigada, kao simbol dijalektičkog skoka komunizma u feudalizam.

Ljubav prema lovnu i masaži

Ali do useljenja nije nikada došlo. Broz je odgodio useljenje u prosincu jer je želio ići u lov u Karadordevo. „Idem sada u Karadordevo malo u lov. Tamo ću čekati Novu godinu, pa kad se vratim... početkom 1980. onda ćemo organizirati službeno useljenje“. Mnogo je volio lov, ubijanje mu je bilo omiljena zabava. Lov i masaža. To je bio zadnji lov, iz lova je odveden u bolnicu umjesto na masažni otisao je na operacijski stol. Sudbina je bila okrutna, spriječila je, kad je sve bilo spremljeno za novi početak. Ovalna vila, ovalna dvorana i stol za masažu su ostali neupotrebљeni. Milošević se služio tom vilom s nekim pregradnjama, u podrumu je načinio bazar. Poslije se više nitko nije služio tom vilom, pokazala se neupotrebljivom. Prelazila je sve standarde. Možda bi je trebalo pretvoriti u muzej u koji bi se smjestilo 22.000 štafetnih palica, a središnje mjesto u ovalnoj dvorani trebao bi zauzeti masažni stol, kao simbol, brand, Josipa Broza zvanog Tito.

Nasilje, laž, dvoličnost i manipulacije

Ova zadnja bitka Broza zvanog Tito pokazala je više nego sve ostale pravi karakter Broza i smisao njegove borbe kao i sliku vladajuće kaste koja ga je okruživala. Ona je bila borba za slobodu seksualnog nagona, jednog od bitnih elemenata egoizma. Egoizam je bio osnovni motiv Brozova djelovanja, točnije hipertrofija egoizma, koja je njegove misaona i emocionalne sposobnosti

ograničila samo na borbu za ostvarivanje osobnih nagona, osobne koristi. Znanje - samo ako služi osobnoj koristi. Otuda i njegova mržnja i prijezir prema intelektualcima „koji ništa ne znače“.

Za Broza je ideologija bila sredstvo osvajanja vlasti, a vlast sredstvo ostvarivanja osobnih nagona. Broz nije služio ideologiji već se služio ideologijom. Njegov egoizam je ograničio njegove misli i osjećaje i bio je uzrok primitivizma kao osnovnog obilježja Broza. Primitivizam i egoizam su sinonimi. Egoizam je uništio ne samo sposobnost kritičkog mišljenja nego i etiku. Sve je bilo dopušteno u cilju zadovoljenja ega. Sredstva su mu nesile, laž, dvoličnost i manipulacija. On svoje osobne interese skriva iza općih, i služi se drugima da ih ostvaruju. Osobne interese, pa i najvulgarinije, omata u staniol ideologije. Spriječavanje zadovoljenja svojih seksualnih nagona „ometanjem lječenja i spriječavanjem vođenja državnih poslova“ i rješava ih pomoću partiskih i državnih tijela vlasti.

Libido iznad partije i države

Kult ličnosti i luksuz bili su najuočljivije manifestacije tog egoizma i primitivizma, zapravo dvostrukog primitivizma, primitivizma vode, koji ga nameće i partije koja ga prihvata. Diktatura proletarijata pretvorena je u diktaturu partije, a diktatura partije u diktaturu vode. Apsurdno je ideologiju jednakosti i kolektivizma pretvoriti u kult vode okružena luksuzom, poput orijentalnih despota. Broz je nadmašio Staljina. Staljin se zadovoljio kultom. Broz je tražio još i luksuz. U tome je bio jedinstven među komunističkim diktatorima. Brežnjev ga je zvao „komunistički car“.

Po uzoru na Staljina progutao je partiju. Zabranio je slobodu mišljenja u partiji, partijska sloboda kritike pretvorena je u samokritiku. Partija je potpuno militarizirana, a hijerarhija je određivala istinu. Činjene su stalne čistke, svakih desetak godina. Pedesetgodišnja negativna selekcija u partiji stvorila je tip lakaja, i dovela ih na vlast (tipovi poput Dolanca, Bakarića Krajačića, Kardelja i sl.) i što je bio bliže vlasti to je bio ponizniji. Partiju je pretvorio u servis za stvaranje svog kulta. Kako je partija progutala državu, taj se odnos prenio i u državu. Samo u tako uređenoj državi s Vladajućom elitom, koja je bila rezultat 50 godišnje negativne selekcije, bilo je moguće da Brozova vlast dode do apsurga. Ova zadnja bitka Broza pokazala je da su partija i država postale sredstvo za rješavanje seksualnih problema Broza. Tijekom desetak godina o tim problemima Broza vrhovni partiski organi raspravljali su 75 puta, a vrhovni državni organi 25 puta.

Samo zahvaljujući potpunoj intelektualnoj i moralnoj degradaciji partijsko državne elite, partija i država su postali sredstvo obrane Brozova libida.

Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost
10000 Zagreb, Ksaver 208, tel.: 01/5391-800
e-pošta: kontakt@fzoeu.hr, www.fzoeu.hr

Razvoj ne možemo zaustaviti,
ali onečišćenje možemo!